

ERASMUS+

– o oportunitate pentru învățământul profesional și tehnic

Invățământul profesional și tehnic (ÎPT) din România nu este lipsit de provocări. Gradul de atractivitate, oferta educațională, conectarea cu piața muncii reprezintă doar câteva dintre subiectele aduse în discuție atunci când este vorba despre ÎPT. Ce rol poate juca programul european Erasmus+?

Miruna COVACI-ZĂVOI
Responsabil comunicare ANPCDEFP

Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare a realizat, în 2019, o analiză amplă a învățământului profesional și tehnic din România, la solicitarea CNDIPT – Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic. Ce indică această analiză, pe scurt? Faptul că, în ultimele 3 decenii, s-au propus reforme semnificative. S-a urmărit creșterea calității și a relevanței programelor oferite de ÎPT, astfel încât să corespundă cerințelor de pe piața muncii. Au existat inițiative de formare profesională a cadrelor didactice, dar și de revizuire a planului de învățământ.

Dar, în ciuda diferitelor încercări și a unor progrese înregistrate, agenda este încă nefinalizată. Din mai multe puncte de vedere. De exemplu: rata brută de participare la învățământul liceal a scăzut începând cu anul 2009, ajungând până la 85,3% în 2017-2018; această situație se regăsea aproape în totalitate în liceele tehnologice și în școlile profesionale. Rata abandonului în ÎPT ajunge la 4,3%, față de 3,5% la nivelul învățământului secundar superior în general. 41% dintre elevii cu note sub 6 la Evaluarea Națională urmează învățământul liceal, în special filiera tehnologică. Infrastructura educațională din România este deficitară, iar aproximativ 35% din unitățile ÎPT din România nu dispun de ateliere de pregătire practică. În ansamblu, ÎPT este subfinanțat la nivel național.

Există și aspecte pozitive ce merită menționate. Datele indicate în raportul BIRD arată un nivel mai ridicat de participare pe piața forței de muncă în rândul absolvenților ÎPT din România comparativ cu absolvenții de învățământ teoretic: absolvenții de liceu din grupa de vârstă 20-34 ani care au un loc de muncă

și nu mai studiază înregistrează o performanță mai bună în cazul în care sunt absolvenți ai ÎPT, cu o rată de ocupare de 67,2% în 2017, comparativ cu absolvenții de învățământ teoretic, în cazul cărora rata de ocupare este de 60,8%. Înșă, semnalează raportul, există o lipsă semnificativă de forță de muncă și necorelare a competențelor.

Provocările rămân mari. Modificările se petrec greu, iar țintele propuse se ating cu dificultate.

Poate juca Erasmus+ un rol?

Proiectele europene dedicate educației și formării profesionale pot contribui la schimbările dorite la nivel național și european. Prin programul european Erasmus+ organizațiile active în domeniul educației și formării profesionale au șansa de a crește, de a se dezvolta. Persoanele implicate în acest domeniu au șansa să interacționeze și să învețe împreună cu profesioniștii din organizații europene, să facă schimburi de bune practici, să aducă în România soluții inovatoare și, astfel, să contribuie la schimbare. Proiectele Erasmus+ care se adresează sectorului VET (vocational education and training) sunt concepute pentru a avea un impact pozitiv atât asupra cadrelor didactice, persoanelor aflate în formare inițială, formatorilor și experților, dar și la nivel organizațional, comunitar și al politicilor și practicilor din domeniu.

Prin Erasmus+ pot fi finanțate, în prezent, două tipuri de proiecte VET: mobilități și parteneriate pentru cooperare. Dar există, deja, mulți ani de experiență în spate.

România finanțează proiecte europene în domeniul formării profesionale din 1997, de când s-a alăturat programului Leonardo da Vinci. Din anul 2007, proiectele dedicate VET au devenit parte componentă din programul european Învățare pe tot parcursul vieții, care s-a implementat până în 2013. Iar din 2014, acestea se regăsesc în programul european Erasmus+ și se adresează tuturor instituțiilor publice și private care demonstrează că derulează activități în domeniul formării profesionale, precum și celor care activează pe piața muncii.

În 2021 au fost finanțate 217 proiecte VET – 122 de proiecte finanțate pentru organizațiile acreditate (care au acces simplificat la finanțarea Erasmus+), 37 de proiecte de mobilitate pe termen scurt,

37 de parteneriate de cooperare și 21 de parteneriate VET la scară mică. Bugetul total alocat din Erasmus+ pentru domeniul VET în 2021 a fost de 21,2 milioane de euro.

În 2022, bugetul VET din cadrul programului se ridică la peste 22,5 milioane de euro, din care cea mai mare parte (peste 19 milioane de euro) este dedicată proiectelor de mobilitate.

Așadar, poate juca Erasmus+ un rol? O întrebare pentru care am căutat răspuns la câteva instituții de învățământ (o categorie din instituțiile eligibile) care derulează proiecte Erasmus+ în domeniul VET.

Erasmus+ – o cale pentru elevii de a afla ce își doresc în viață

Daniela Ionele este profesor de discipline tehnice la Colegiul Tehnic August Treboniu Laurian din Agnita, instituție care a fost implicată în mai multe proiecte europene până în prezent, fiind și acreditată Erasmus+: „Atunci când am pornit pe drumul Erasmus+ a fost cu scopul de a atrage cât mai mulți elevi la școala noastră, de a deveni mai vizibili la nivel local, județean, național și internațional. Am dorit să fim recunoscuți ca

fiind o școală care se implică în viitorul copiilor și în educația acestora și, mai mult, am vrut să devenim o școală cu valori europene! Toate aceste dorințe ni s-au îndeplinit! Suntem pe drumul cel bun și cred că aceste proiecte sunt acele raze de soare pentru toți elevii și profesorii noștri!“.

Echipa colegiului și-a propus să revoluționeze domeniul stagiilor de practică pentru elevi, iar Erasmus+ joacă un rol important în acest sens. Toate proiectele derulate au contribuit la această viziune. Cel mai mare proiect al colegiului (și, probabil, unul dintre cele mai mari proiecte educaționale de acest gen din județul Sibiu) a fost proiectul „Competențe europene pentru viitor prin stagii de practică în companii europene“, cu o finanțare de peste 160.000 de euro. Proiectul a fost gândit pentru a facilita elevilor trecerea spre piața muncii, după terminarea studiilor. Ce a presupus? 55 de elevi de clasele a X-a și a XI-a au beneficiat de stagii de practică de câte 3 săptămâni în Portugalia, Spania și Cipru.

Stagiile s-au întâmplat în mai multe etape. Inițial, 15 elevi din învățământul profesional – calificarea Confectioner produse textile – au fost în Portugalia, în stagii de practică la firme specializate din

industria textilă. 6 ore pe zi, sub coordonarea unui tutore din partea firmei și a profesorului însoțitor, tinerii au fost implicați direct în activitatea unor firme de profil din Barcelos, Portugalia. Au urmat alți 20 elevi, de la calificarea Comerț, care au mers într-un stagiu în Spania și, apoi, alți 20, de la calificarea Electronică automatizări, care au fost la stagii în Cipru.

Astfel de experiențe duc spre o concurență benefică între elevi, e de părere Daniela Ionele, coordonatorul proiectului. Toți își doresc să participe la stagii și, pentru ca acest lucru să se întâmple, trebuie să treacă prin procesul intern de selecție. Ceea ce, indirect, le crește gradul de implicare în activitatea școlară și ducă către o reducere a absenteismului și a abandonului școlar. Beneficiile sunt așteptate pe termen lung și se vor concretiza pe trei direcții: în dotări mai bune pentru stagiile de practică, în consiliere din partea unor profesioniști de pe piața muncii și în parteneriate cu rezultate mai bune între școală și mediul de afaceri.

„Prin implementarea proiectelor Erasmus+ am urmărit realizarea de efecte pozitive la nivelul organizației, al beneficiarilor, precum și al comunităților locale. Schimbările produse sunt vizibile la beneficiari atât la nivel profesional, cât și personal. Un aspect urmărit de noi la nivelul beneficiarilor de proiect Erasmus+ (elevi și profesori) a fost investigarea opiniilor acestora cu privire la impactul pe care proiectele l-au avut asupra lor. 95% dintre beneficiari au dobândit noi competențe profesionale, iar la nivel de dezvoltare personală, aceștia și-au îmbunătățit diferite abilități: comunicarea, socializarea, integrarea, adaptarea, stima de sine.

La început, copiii au fost reținuți, nu știau ce se întâmplă, nu știau cum va fi, însă după primul proiect și după nenumărate diseminări cu părinții, elevii, cadrele didactice și comunitatea locală, aceștia au devenit nerăbdători să participe la selecțiile următoarelor proiecte.

Rezultatele se văd: copiii care au fost introvertiți au câpătat încredere și curaj

de a se exprima, de a comunica. Aceștia au confirmat că prin aceste proiecte s-au descoperit pe ei, iar stima lor de sine a crescut enorm. Mulți dintre ei au aflat ceea ce își doresc în viață!” (Daniela Ionele, coordonator proiect).

Erasmus+ – motorul de a experimenta

Ileana Ilie este profesor la Liceul Tehnologic Toma Socolescu din Ploiești, instituție care, pentru a se asigura că derulează proiecte cu impact, se uită, în primul rând, la nevoile pe care le are: „Proiectele Erasmus+ se adresează mereu unor nevoi reale pe care le identificăm noi, profesorii, împreună cu elevii. Astfel, atmosfera este una de implicare și dăruire din partea profesorilor, iar din partea elevilor – una ce ține de descoperire de noi lucruri, un nou univers ce le-a fost îndepărtat, cel al interculturalității, relaționării cu unele culturi îndepărtate și plăcerea de a vedea, la nivelul meseriei alese, cum se pot desfășura activități în alte țări”.

În 2019, liceul a primit finanțare pentru proiectul „Competențe pentru construcții la standarde europene”, care și-a propus să formeze și să îmbunătățească abilitățile, competențele și cunoștințele profesionale ale unui grup de 20 de elevi de clasa a X-a, prin contactul cu noile tehnologii din domeniul construcțiilor și al instalațiilor pentru construcții. Elevii au derulat stagii în Cipru și Portugalia, nu fără a fi provocați de pandemie. Proiectul a oferit elevilor posibilitatea de a exersa practic, într-un mediu economic competitiv, meseria pentru care se pregătesc. Aceștia au luat contact cu standardele de vârf privind calitatea lucrărilor executate, au utilizat tehnologii moderne în construcții și instalații, au cunoscut un mediu cultural nou, și-au exersat limba engleză, au observat modul de organizare și funcționare a unei firme și au aflat care sunt cerințele cărora trebuie să le răspundă un tânăr absolvent pentru a se integra cu succes pe piața muncii.

Cum este participarea în aceste proiecte pentru elevi?

„Experiența din Portugalia a adăugat portofoliului meu o experiență ce mă va ajuta în viitor în găsirea unui loc de muncă, atât în țară, cât și în Europa. Am învățat să fiu punctuală, să respect regulile și programul stabilit, să fiu responsabilă pentru toate acțiunile mele, am învățat

să mă adaptez la un altfel de mediu, unor obiceiuri și mentalități noi” (Carmen N., elevă participantă în proiect).

„Am învățat să lucrez în echipă, să fiu mai deschis față de colegi, am început să înțeleg modul în care este organizat un șantier, iar la întoarcerea în țară am aplicat în practică cele învățate în cadrul firmei familiei mele” (George B., elev participant în proiect).

„Proiectele Erasmus+ au oferit organizației școlare motorul de a experimenta, uneori timid, noi teorii educaționale, noi valori care să primeze în cadrul orelor și uneori metode ce au dus la întregi schimbări de ritm în predarea orelor de zi cu zi. Atractivitatea ține, așa cum se poate înțelege, de valoarea profesorilor și oferta educațională. În ultimii ani am dezvoltat mai multe proiecte și am câștigat un renume în comunitatea ploieșteană ca liceu cu o perspectivă europeană, liceul ce face practică în străinătate și care experimentează, cu succes, diferite modele curriculare și metode non-formale” (Ileana Ilie, coordonator proiect).

Erasmus+ – perspective către latura aplicată a educației

Și Liceul Tehnologic Petrol Moreni a fost implicat în mai multe proiecte europene.

„Programul Erasmus+ deschide perspective către latura aplicată a educației, către formarea reală de abilități și competențe. În contextul alinierii învățământului profesional, tehnic și vocațional la standardele europene este nevoie ca elevii să se formeze într-un cadru real de lucru, iar integrarea într-o entitate europeană de pe piața muncii le oferă șanse pentru o bună carieră profesională”, e de părere Raluca Anghelina, coordonator al proiectului „Pregătire profesională VET prin Erasmus+ – ProVET”, finanțat în 2020. 5 persoane responsabile cu dezvoltarea strategică a liceului și 14 elevi din clasele a IX-a și a X-a de la profilul Resurse naturale și protecția mediului au fost implicate în acest proiect ce a presupus o mobilitate în Barcelos, Portugalia. Persoanele implicate în

dezvoltarea strategică a liceului au putut participa, timp de 3 zile, la activități de job shadowing la Agrupamento de Escolas de Barcelos. Activitățile s-au concentrat pe observarea modului de organizare, monitorizare și evaluare a elevilor care efectuează stagii de practică în diverse companii. Elevii, pe de altă parte, s-au putut forma, timp de 10 zile, prin stagii de pregătire practică la Departamentul de Administrare și Conservare Teritorială din cadrul Primăriei Barcelos.

Cum s-a văzut participarea în proiect de la participanți – fie ei cadre didactice în liceu sau elevi?

„În timpul activității de job shadowing am discutat cu colegii portughezi despre modul în care colaborează cu agenții economici pentru organizarea stagiilor de pregătire practică a elevilor, am vizitat diferite companii cu care școala portugheză are încheiate parteneriate pentru realizarea practicii de către elevi. Ne-am inspirat din experiența portugheză pentru a realiza un mini-ghid cu

exemple de bune practici care vor fi aplicate și în școala noastră” (Camelia State, profesor implicat în proiect).

„Am avut șansa unică de a face practica în străinătate prin proiectul Erasmus+. Am avut ocazia să vedem o altă țară, pentru că nu toți am avut ocazia să ieșim din țară, iar unii dintre noi nu au mai ieșit nici măcar din localitatea noastră. Timp de două săptămâni am avut ocazia să vedem cum trăiesc portughezii în armonie cu mediul înconjurător, cum se gândesc să ia cele mai bune decizii pentru țara lor și încearcă să respecte natura în tot ceea ce fac. Am recoltat și am analizat probe de apă și sol; am studiat fenomenul de nebulozitate de la ocean; am ecologizat zona în care va fi construit un campus. Pe lângă toate aceste activități, am studiat și limba portugheză. Am avut șansa de a învăța lucruri noi, de a observa stilul de viață al altor persoane, am vizitat locuri pline de farmec. Decizia de a participa la acest proiect a fost cea mai bună alegere pe care am făcut-o până acum!” (Denisa R., elevă participantă în proiect).

„Proiectele Erasmus+ au produs treptat o schimbare vizibilă de abordare a procesului educațional din liceul nostru, prin urmărirea nevoilor de formare ale cadrelor didactice și elevilor, simultan cu

adaptarea programelor de pregătire cu nivelul de cunoștințe al participanților, dar și cu cerințele și standardele profesionale naționale.

Mobilitățile de formare VET din cadrul programului Erasmus+ au adus liceului nostru, pe plan local și zonal, o recunoaștere a capacității de a asigura elevilor posibilitatea pregătirii practice nu numai la agenții economici din zonă, dar mai ales în instituții furnizoare de formare sau agenți economici din alte țări din Europa” (Raluca Anghelina, coordonator proiect).

Erasmus+ – oportunitate pentru elevii cu CES

Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sfânta Filofteia este o unitate de învățământ special de referință din județul Argeș, care școlarizează elevi cu diverse cerințe educaționale speciale: deficiență mintală ușoară, moderată și severă; tulburări asociate; tulburări de învățare și deficiențe neuromotorii. Ideea proiectului lor Erasmus+ – „Elevi cu CES către SUCCES pe piața muncii prin mobilități VET” – a pornit de la nevoia de îmbunătățire a nivelului de competențe și de aptitudini profesionale, sociale, lingvistice și personale ale elevilor cu nevoi

speciale care urmează cursurile învățământului special profesional.

La stagiul din proiect, derulat în Portugalia, au participat 10 elevi cu nevoi speciale: 3 elevi de clasa a XI-a și 7 elevi de clasa a XII-a din învățământul profesional special, domeniul Mecanică, calificarea Lăcătuș mecanic prestări servicii. Elevii au realizat practica pe o perioadă de trei săptămâni. Activitățile au fost adaptate nevoilor de formare și particularităților psihopedagogice ale elevilor, iar aceștia au fost îndrumați, supravegheați de tutore și de profesorii însoțitori pe toată durata mobilității.

„Am vizitat școala Agrupamento de Escolas de Barcelos și compania Toyota Macedo&Macedo din Póvoa de Varzim. Am fost foarte bine îndrumați; mi-au plăcut spațiile școlare, dotarea acestora, dar și tehnologiile moderne din industria auto care ne-au fost prezentate. Acest proiect a reprezentat o experiență de neuitat din toate privințele, unică, plină de întâmplări și amintiri, un plus adăugat CV-ului meu și multe informații acumulate de-a lungul programului de practică. A fost o oportunitate imensă care mi-a schimbat mentalitatea, mi-a deschis mintea și m-a determinat să mă gândesc serios la continuarea studiilor” (Ana-Maria Ș., elevă participantă în proiect).

„Mi-a plăcut foarte mult modul cum s-a desfășurat programul de învățare. Tutorele ne explica foarte clar ceea ce aveam de realizat și la sfârșitul zilei eram satisfăcut că reușeam să rezolv toate sarcinile de lucru, deși inițial părea că este greu. Am învățat foarte multe lucruri pe care nu le știam și pe care nu le-am aplicat practic niciodată la școală! În Portugalia am învățat ce înseamnă o companie, cum să ne protejăm într-o companie și cum se desfășoară activitățile într-o companie” (Cătălin Ț., elev participant în proiect).

Impactul este analizat de Daniela Vilcu, coordonatorul proiectului: „Proiectele Erasmus+ sunt experiențe inedite pentru toți participanții. În urma stagiului de practică, elevii cu nevoi speciale își dezvoltă competențe profesionale, dobândesc o mai mare capacitate de comunicare într-o limbă străină, își îmbunătățesc autonomia personală, competențele sociale și devin mai responsabili. Lucrul în mediul real în compania de practică îi ajută să-și crească adaptabilitatea pentru un viitor loc de muncă, ducând la creșterea autonomiei personale și sociale și implicit a stimei de sine. Toate acestea le deschid noi orizonturi privind evoluția personală și profesională”.

Câteva exemple în ceea ce privește aceste noi orizonturi deschise pentru elevii implicați în proiect: un elev s-a înscris pentru continuarea studiilor la liceu în clasa a XI-a; doi elevi s-au angajat; toți elevii participanți au promovat examenul de absolvire (examenul de certificare profesională).

Schimbările se simt și la nivel de instituție, dar și la nivel de comunitate. „În școală s-a creat o atmosferă de strânsă colaborare și cooperare atât între profesori, cât și între elevi și profesori, atunci când se derulează un nou proiect. A crescut prestigiul școlii noastre în comunitate și atractivitatea ofertei educaționale, fiind singura unitate de învățământ special din județul Argeș care implementează proiecte Erasmus+. În anul 2021, școala noastră a obținut acreditarea pentru mobilități Erasmus+ în domeniul VET. Această acreditare ne oferă șansa de a implementa mai multe proiecte, de a derula mai multe mobilități, astfel încât un număr mare de elevi și profesori să aibă oportunitatea de a se dezvolta pe toate planurile: social, profesional, personal. Prin toate acestea, școala noastră va fi mai atractivă pentru posibili viitori elevi și profesori” (Daniela Vilcu, coordonator proiect).

Pași spre schimbare

Profesorii cu care am vorbit ne-au indicat și o parte din provocările educației vocaționale din România: de la concurența făcută de către liceele teoretice, către care se îndreaptă mulți elevi (VET fiind deseori considerată o opțiune secundară), până la reticența agenților economici de a primi elevi în practică, la ponderea scăzută a învățării la locul de muncă și la insuficienta dezvoltare a învățământului dual.

Cum sunt depășite aceste provocări în contextul programului Erasmus+? De multe ori, prin exemplul personal. Prin cei care, odată ce se întorc dintr-un proiect, ajung să-i inspire și încurajeze pe

ceilalți. Prin cei care arată că se poate și care capătă încredere încercând.

De altfel, acesta este și mesajul pe care îl transmite ANPCDEF, instituția care administrează Erasmus+ în România: „Este o oportunitate pentru a aduce schimbare. Toate aceste proiecte, toți acești profesori și elevi implicați au capacitatea de a da mai departe. De a arăta că lucrurile se pot întâmpla și altfel, de a arăta altor școli cum se derulează proiectele, de a determina agenți economici să se implice, de a influența politici locale sau chiar naționale. Iar la un moment dat, ei vor fi o masă critică. În asta credem și asta ne dorim să construim” (Monica Calotă, director ANPCDEF). ♦